

EDITORIAL

Batukan ang pakanang pagpanglimbong ni Duterte sa Eleksyon

Kinahanglang hugot nga magkahiusa ug mangandam ang lapad nga masa sa katawhang Pilipino, tanan nilang patriyotiko ug demokratikong pwersa, oposisyong pulitikal ug uban pang sektor aron batukan ang iskema sa pasistang rehimeng Duterte nga limbungan ang umaabot nga eleksyon.

Kinahanglang manikas ni Duterte sa moabotay nga eleksyon tungod kay walay purohan nga moda-og ang mayorya sa iyang mga kandidato sa Hugpong ng Pagbabago ug PDP-Laban sa pagkasenador sa usa ka patas nga eleksyon. Nabutyag na ang papel nila tungod sa pagkahente ug pagkaitoy ni Duterte, ug tungod kay naila sila sa korapsyon, maduguong rekord sa dinaghang pagpamatay ug balaod militar, pagkalambigit sa iligal nga pagbaligya og droga ug pagtraydor sa patri-

monya ug soberanya sa nasud.

Ginaisip sa lain-laing sektor ang umaabot nga eleksyon isip kahigayonan nga ipagawas ang mulo sa katawhan batok sa rehimeng Duterte ug dugang nga nataran aron batukan ug palagputon ang tiranikong rehimen.

Ginasiguro ni Duterte nga pabor kaniya ang resulta sa umaabot nga eleksyon aron makontrol ang senado ug, sa ingon, makontrol na ang tanang sanga sa reaksyunaryong gob-

"Batukan..." sundi sa panid 2

PDT sa AFP, giatake sa BHB-Samar

GIATAKE SA MGA yunit sa Bagong Hukbong Bayan (BHB) sa Samar ang abusadong mga yunit sa Armed Forces of the Philippines nga nagatakuban sa kunuhay "community organizing for peace and development" o COPD sa lain laing baryo sa isla. Tubag kini sa BHB sa daghang reklamo sa mga mag-uuma batok sa maong yunit-militar. Lakip sa ilang mga krimen ang arbitraryong pagrekisa sa mga balay sa mga lumulupyong pagpanghulga ug malisyosong paglambigit sa mga sibilyan sa BHB ug pagkampo sa tunga-tunga sa mga kabalayan.

Giambus sa BHB-Western Samar ang usa ka "peace and development team" (PDT) sa 46th IB sa tunga-tunga sa mga barangay sa Beri ug Buluan sa

"PDT..." sundi sa panid 3

"Batukan...", gikan sa panid 1

yerno. Sa nangagi, nahimong katimbang ang Senado sa iyang ginaduso nga pakana nga bag-uhon ang konstitusyon alang sa mini nga pederalismong takuban sa iyang plano nga diktadurya nga magpalanat sa iyang burukrata kapitalistang paghari.

Aron ipagawas nga nag-una ang iyang mga kandidato sa eleksyon, gigamit sa mga kampanyador ni Duterte ang mga peke nga sarbey ug ginabaha ang radyo, telebisyon, mga

mantalaan ug internet sa mga adbertays ug binayran nga impluwensyador. Sa pagsulay nga pahuyangon ang ilang mga kaatbang, *Red-tagging* ug mini nga *narcolist* usab ang iyang gigamit batok sa mga oposisyon. Gi-deploy sa rehimen ang mga pwersang militar ug pulis sa tibuok nasud ug dayagan nga nagakampanya batok sa mga pwersang kontra-Duterte sa Mindanao ug giilang mga "hotspot." Gunit ni Duterte ang Commission On Elections ug ang sik-

reto ug dili luwas nga elektronikong sistema sa pag-ihap sa boto. Gikuhang niini og gahum ang mga tigbantay sa eleksyon. Tungod niini, sigurado nga mahimong usa sa pinakahugaw sa kasaysayan sa nasud ang moabotay nga eleksyon.

Ang kaylap nga pagpanglimbong nga pabor sa mga kandidato ni Duterte ang siguradong magpadilaab sa kaylap nga kasilag ug protestang masa. Labaw nga nagapabor ang kahimtang aron molapad, mokusog ug labaw nga moisog ang nagkahiusang prente sa lain-laing pwersang anti-tiranya alang sa pagsukol ug pagpalagpot kang Duterte.

Samtang nagapangandam si Duterte sa pagpanglimbong, kinahanglan usab nga andam ang maong mga pwersa nga agnihon ang pinakadaghan nga posibleng grupo ug indibidwal aron moabag nga ibutyag ug batukan ang pagpanglimbong, dugang sa mga nag-unang isyu batok kang Duterte sama sa dili ma-esplikar nga bahandi, ambisyong mahimong diktador, pagpasiugda ug pagkalambigit sa droga, dinaghan nga pagpatay, paglapas sa katungod-tawo ug brutalidad sa todo-gyera, pagsurender sa China ug pagluhod sa militar sa US, ug uban pa.

Walay pugong ang paggamit ni Duterte sa paglambigit sa rebolusyonaryong kalihukan, pagpanghulga ug pagpanghadlok, pagsaad og reporma, akomodasyong pulitikal ug pagpangilad aron pahuyangon ang hukom sa katawhan ug siakon ang lain-laing pwersang nakahan-ay batok sa iyang tiranya ug iskema alang sa pagtukod og diktadurya. Kinahanglan silang mas hugot nga magkahiusa aron patigbabawan ang mga taktika ni Duterte nga siak-siakon ang mga pwersang oposisyon.

Kinahanglang magpakita sila og hiniusang baruganan aron hataga'g inspirasyon ug padasigon ang katawhang Pilipino aron dinaghan nga molihok ug mobarug. Sa pagpakita og lapad nga panaghiusa, mamahimo nilang agnihon ang mas disentang

"Batukan...", sundi sa panid 3

<p>ANG Bayan</p> <p>Bolyum L Ihap 9 Mayo 7, 2019</p> <p>Ang <i>Ang Bayan</i> ginapagawas sa pinulongang Pilipino, Bisaya, Iloco, Hiligaynon, Waray ug Ingles. Nagadawat ang <i>Ang Bayan</i> og mga kontribusyon sa porma sa mga artikulo ug balita. Ginaawhag usab ang mga tigbasa nga magpadangat og mga puna ug rekomendasyon sa pagpalambo sa atong mantalaan.</p> <p> instagram.com/progressiveviews @prwc_info fb.com/groups/prwcnewsroomv2 cppinformationbureau@gmail.com </p>	<p>Unod</p> <p>Editorial: Batukan ang pagpanglimbong ni Duterte sa eleksyon 1</p> <p>PDT, giatake sa BHB sa Samar 1</p> <p>Mini nga hulagway sa kontra-insurhensya 4</p> <p>PEZA ug TESDA, gagamit sa AFP 5</p> <p>Mga berdugo sa Compostela Valley 6</p> <p>Bata, patay sa mibusikad nga granada 7</p> <p>Panalipdan ang Pantaron 9</p> <p><i>Writ of amparo, habeas data</i>, gipagula 9</p> <p>Lumba sa pagpadaghan og armas 10</p> <p>Gaza, subling gibomba sa Israel 10</p> <p>Kudeta batok kang Maduro, pakyas 10</p>
<p>Ang <i>Ang Bayan</i> ginamantala duha ka hugna matag bulan sa Komite Sentral sa Partido Komunista ng Pilipinas</p>	

"Batukan...", gikan sa panid 2

mga elemento sa burukrasya, militar ug pulis aron suportahan ang pakigbisog batok sa rehimeng Duterte ug danihon ang iyang imperyalistang amo nga buhian siya aron dili malakip ang ilang estratehikong interes sa umaabot niya nga pagkalumpag.

Ang nagkagrabeng krisis ilalum sa rehimeng Duterte ang nagpahinay sa tibuok nagharing sistema. Nahukasan ang pagkadunot sa tibuok sistemang semikolonyal ug semipyudal, lakip ang reaksyunaryong eleksyon isip hugaw nga kumpetisyon sa nagharing hut-ong. Kinahanglang padayon nga pukawon, organisahon ug palihukon sa mga pwersang nasudnon-demokratiko ang katawhang Pilipino, ilabina ang mga mamumuo ug mag-uuma, ug uban pang demokratikong sektor.

Kinahanglang tibuok-kusog nga iasdrag sa mga maki-masang organisasyon, alyansa ug grupong *partylist* ang mga masang pakigbisog nga anti-imperyalista, antipyudal ug antipasista ug moabag sa dugang nga pagpakusog sa nagkahiusing prente sa nasud batok sa pasistang rehimeng Duterte.

Kinahanglang maglunsad ang Bagong Hukbong Bayan ug mga taktikal nga opensiba batok sa pasistang mga yunit militar, ilabina kadtong nagpaluyo sa grabeng pagpangabuso, mga yunit nga nagasakop sa mga komunidad nga nagtakuhan sa mga operasyong "peace and development," lakip ang mga gideploy ni Duterte sa tibuok nasud aron limbungan ang moabotay nga eleksyon. Kinahanglang padayon nilang iasdrag ang rebolusyonaryong armadong pakigbisog ug sakmiton ang kahimtang aron ilunsad ang kaylap ug nagdilaab nga gerilyang pakiggubat ug padayon nga iasdrag ang gubat sa katawhan. AB

"PDT...", gikan sa panid 1

Calbiga niadtong Abril 23, alas 3:40 sa buntag. Unom ka sundalo ang patay samtang siyam ang samaron. Usa ka K3 *light machine gun*, usa ka rip-leng R4 ug usa ka pistola ang nasakmit sa BHB sa ambus.

Sa Northern Samar, duha ka aksyong militar ang gilunsad sa BHB batok sa PDT sa 20th IB nga nagakampo sulod sa mga komunidad sa Las Navas.

Niadtong Abril 16, usa ka sundalo ang patay ug usa ang samaron sa dihang gipabuthan sila sa BHB sa Barangay Quirino, Las Navas. Kadungan niini, gipabuthan usab ang mga sundalong nagkampo sa Barangay San Francisco sa maong lungsod. Usa pa ka sundalo ang samaron. Duha ka sundalo usab ang patay sa gipahigayon nga ispesyal nga operasyon niadtong Abril 17 sa Barangay Catotoogan kung asa duha ka .45 kalibreng pistola ang nasakmit sa BHB. Lambigit ang maong mga PDT sa ilegal nga mga aktibidad sa baryo sama sa sugal.

Panay. Usa ka M16 ug usa ka pistola ang nasakmit sa BHB-Southern Panay sa dihang giatake niini ang *outpost* sa pulis sa utlanan sa Alimodian-Leon-San Miguel sa Iloilo niadtong Abril 27, alas-4:45 sa hapon.

North Cotabato. Duha ka sundalo ang patay sa duha ka nagsunod nga aksyong militar nga gilunsad sa usa ka yunit sa BHB-Mt. Apo Subregional Command batok sa mga elemento sa 19th IB nga naga-operasyon sa Barangay Badiangan, Arakan niadtong Abril 23. Sa pagkataranta sa mga sundalo, nagpataka sila og pabuto sa ilang mga pusil ug naigo ang ilang kaubang elemento nga CAFGU. Aron tabunan ang ilang pagkapalpak, gipagawas sa militar nga "sibilyan nga namadamy" ang maong CAFGU. Usa ka oras human niini, 14 ka hugna nga nanganyon ug namomba gikan sa kahanginan ang 19th IB duol sa mga umahan ug komunidad sa mag-uuma. Tungod niini, napugos nga magbakwit ang pila ka gatus nga residente sa Badiangan ug kasikbit niini nga mga barangay.

Compostela Valley. Tulo ka tropa

sa 71st IB ang patay ug daghan ang samaron sa operasyong demolisyon sa BHB-ComVal-Davao Gulf Subregional Command sa Barangay Cabuyan, Mabini niadtong Abril 24, alas-9:45 sa buntag. Notoryus ang 71st IB sa pagpatay sa mga bata, brutalidad ug pagpanamastamas sa mga Pulang manggugubat. (*Tan-awon ang kalambigit nga balita sa panid 6.*) Human ang operasyon, nagpaulan gilayon og bomba ug nanganyon ang 71st IB sa lugar.

Quezon. Duha ka sundalo sa 80th IB ang patay sa duha ka magkabulag nga aksyong militar sa BHB-Quezon niadtong Abril 18 ug Abril 19 sa Barangay Umiray, Gen. Nakar. Kini mao ang katapusan sa serye sa mga opensiba sa BHB sa lugar nga nagresulta og mga kaswalti sa AFP sa matag pakigsangka sa mga yunit niini sa mga Pulang manggugubat sukad Pebrero. Gipakaylap usab sa AFP nga adunay engkwentro tali sa mga yunit niini ug sa BHB sa Canaway, Gen. Nakar niadtong Mayo 1. Walay ingon niining engkwentro ug dili usab tinuod ang pamahayag sa AFP nga nakontrol nila ang usa ka kampo sa BHB sa lugar.

Mindoro. Giisnayp sa BHB-Mindoro ang naga-operasyong tropa sa 203rd IBde nga nanggubot sa San Jose, Occidental Mindoro niadtong Abril 29. Ingonman, gipagawas sa AFP nga aduna silay nakontrol nga kampo sa BHB sa lugar. Hugot kining gipanghimakak sa mga Pulang manggugubat. AB

Mini nga hulagway sa suporta sa kampanyang kontra-insurhensya sa AFP

Sa milabay'ng pipila ka bulan, gipagawas sa Armed Forces of the Philippines (AFP) ang usa ka pahibalo sa midya aron momugna og mini nga hulagway sa "suporta" alang sa brutal nga National Internal Security Plan o Oplan Kapayapaan sa gyerang pagpanumpo sa rehimeng Duterte. Gamit ang gahum nga *de facto martial law*, giobluga sa AFP ang pipila ka opisyal sa mga lokal nga yunit sa gubyerno nga magpagawas og mga resolusyon nga naga-deklarang "persona non grata" (o mga tawong dili pagadawat) ang Partido, ang BHB ug ang giilang "walhong grupo."

Mini. Matag karon ug unya ang pagputak-putak sa midya sa mga ginsakpan sa AFP nga ang maong resolusyon kuno ang ebidensya sa "nagkahiusang kalihukan sa suporta" batok sa PKP ug BHB. Sukad Oktubre niadtong nangaging tuig, nagpagawas ang AFP og mga pamahayag sa midya nga gipagula sa ahensyang pangbalita sa Malacañang. Matud sa maong mga pamahayag, aduna kuno'y dili molapas sa 50 ka barangay, 15 ka lungsod ug 15 ka probinsya ang nagpagawas sa maong deklarasyon.

Wala pa sa 0.12% ang maong mga lugar sa kinatibuk-ang ihap sa barangay sa tibuok nasud. Mokabat lamang kini og 0.35% sa tibuok barangay nga nalangkob sa operasyon sa mga yunit sa BHB. Sa mga barangay nga gilista sa AFP, halos katunga ang nakakonsentra sa probinsya sa Bukidnon, nga adunay 464 ka barangay.

Kumpara sa ang-ang barangay, labaw nga walay pulos ang maong gipagawas sa ang-ang lungsod ug probinsya, kung asa kakunsabo lamang ang mga burukratang opisyal sa mga lokal nga opisyal militar ug pulis. Apan bisan sa maong mga ang-ang, nahimo lang sa AFP nga makapangumbinse og 3.5% sa kinatibuk-ang ihap sa lungsod og mga syudad ug 18% lang sa tanang probinsya nga naghimo sa maong resolusyon.

Sa kinatibuk-an, gamay kaayo kini nga ihap aron himuong basehanan sa AFP sa mga dinagkung deklarasyon sama sa "pagsumpo sa insurhensya sa mga gamot niini."

Kumpas sa AFP. Ginapagawas nga ang mga resolusyong kontra-BHB sa mga "peace and order council" (POC) nagasalamon sa sentimyento sa katawhan. Ang tinuod, gikumpasan kini sa AFP ug Department of Interior and Local Government (DILG). Giobluga nila ang lain-laing ahensya sa gubyerno nga "makigtinabangay" ilalum sa National Task Force ni Duterte ug sa ginaduso niining pamaagi nga "tibuok nasud" o *whole-of-nation approach*. Aron suportahan ang AFP, nagpagawas ang DILG og memo sirkular nga "nagabawal mosuporta sa mga grupong komunista ug maki-Walhon."

Gipagawas ang mga resolusyon pinaagi sa mga "peace and order council" nga dugay na nga nagsilbing gaway sa AFP aron iduso ang adyendang kontra-insurhensya sa mga ahensya sa lokal nga gubyerno. Kunuhay nagatambong lang, apan ang tinuod, gipanguluhan sa mga opisyal sa militar ang mga tigom sa POC sa ang-ang lungsod, probinsya o rehiyon. Ginahadlok sa AFP ang mga opisyal sa lokal nga gubyerno ug ginaobligang mosunod sa kumpas

niini sa kahadlok nga mapasanginlan nga komunista.

Giisubay ang mga deklarasyon sa giandam nga padron sa AFP nga tinuyong buta sa madaug-daugon ug mapahimuslanong sosyo-ekonomiko nga kahimtang nga gamot sa armadong pakigbisog sa nasud, ug inay, naghulagway sa armadong pagsukol isip "terorismo ug pagpanggubot" ug "babag sa kalamboan."

Sa pamahayag sa 48th IB ug 84th IB, giangkong nila nga "giduso" nila ang mga lokal nga opisyal sa Bulacan nga ipagawas ang maong deklarasyon. Sa Negros Oriental, gimandoan sa mga nangulong opisyal sa 3rd ID ang POC sa probinsya nga ipagawas ang resolusyon subay sa borador nga sila mismo ang naghatag. Ang tigom sa La Union sa mga probinsyal nga POC niadtong Marso 29 direktang gipanguluhan sa mismong kumander sa 7th ID nga si Maj. Gen. Leonard Agustin.

Sa Bukidnon, giandam ang gipagawas nga resolusyon sa mga barangay, sa kinatibuk-an, sa 1st Special Forces Battalion (SFB) nga naga-operasyon sa probinsya. Gibantog ang 1st SFB nga pasistang yunit sa AFP nga nagmasaker sa lima ka mag-uumang Lumad niadtong Agosto 18, 2015 sa Pangantucan, Bukidnon ug upat ka mag-uuma niadtong Marso 28, 2018 sa Tagoloan, Misamis Oriental.

"Mini..," sundi sa panid 5

Saywar ug korapsyon. Kabahin ang mga deklarasyon batok sa BHB nga gikumpasan sa AFP sa kampanyang saywar niini. Usa lamang kini sa wala'g tuo nga gimik ni Duterte ug sa AFP. Anaa usab ang pakaylap nga mga "surrender" kung asa liboan na ka mga mag-uuma ug minorya ang gitapok sa mga rali nga giorganisa sa AFP ug ginapagawas sa midya nga mga rebelde nga "nanumpa sa kamatinud-anon" sa AFP. Sigurado nga sa mga mosunod nga mga bulan, ipatuman sa rehimeng Duterte ang gibantog nga "lokal nga panaghisgot pangkalinaw" kung asa istoryahon sa mga opisyal militar ug opisyal sa gobyerno ang kaugalingon nilang anino aron makakuha og dakong pondo sa gobyerno.

Walay pulos nga pagsulay ang kampanyang saywar sa AFP nga magpakita og kusog ug pahuyangon ang kadasig sa katawhan nga magpadayon sa dalan sa armadong pakigbisog. Ginatabunan niini ang nagkagrabeng suliran sa kawalay yuta, pagpangawkaw sa yuta ug bahandi, nga maoy gamot sa pag-antos sa katawhan. Aron iduso ang presensya sa gubyerno, ilabina sa hilit nga komunidad, adunay mga pakanang mga "proyektong pangkalambuan" ang rehimeng Duterte sama sa pagpanukod og mga eskwelahan, paghatag og mga pagbansay ug uban pa. Ginapatuman kini sa mga yunit sa AFP aron mapabilin ang makalisang nga presensya niini sa mga komunidad nga kabahin sa brutal nga taktika sa pagkontrol sa populasyon.

Nag-unang kinaiya ang korapsyon sa kontra-insurhensya. Sa paglunsad sa mga pakana nga kontra-BHB, ginahimo sa mga opisyal sa AFP, ilabina sa ang-ang dibisyon paubos, nga mabahinan sa gatusan ka milyong piso nga "pondong pangkalambuan" o alang sa "community integration" nga gigahin sa kontra-insurhensya. Kakunsabo nila ang mga lokal nga opisyal ug ahensya, lakip na ang mga lokal nga negosyo, sa mga proyektong gipatungan ang presyo nga wala nagaagi sa pagsubasta.

Pagpitol sa mga katungod. Tu-

PEZA ug TESDA, ginagamit sa AFP

GINASULOD NA USAB sa Armed Forces of the Philippines (AFP) ang mga engklabo sa pamuo o mga *export processing zone* isip kabahin sa estratehiyang *whole-of-nation approach* sa National Task Force to End Communist Insurgency (NTF). Niadtong Marso 5, gipirmahan sa mga opisyal sa AFP, Department of National Defense ug Philippine Economic Zone Authority (PEZA) ang usa ka kasabutan alang sa paglunsad og mga pagbansay militar sa mga mamumuo sa mga engklabo.

Sa takuban sa pagpakusog sa reserbang pwersa sa reaksyunaryong estado, gamiton sa militar ang maong gambalay aron makalunsad og mga operasyong sikolohikal (*psyops*) sulod sa mga buhatan ug dauton ang rebolusyonaryong kalihukan sa han-ay sa mga mamumuo. Gamiton usab niini ang maong kasabutan alang sa malukpanon nga paniktik sa mga mamumuo ug pagpitol sa ilang mga demokratikong pakigbisog.

Ginakuntsabo usab sa AFP ug Philippine National Police ang National Commission on Indigenous Peoples ug lokal nga mga buhatan sa Technical Education and Skills Development Authority (TESDA) sa paglunsad og *psyops* sa mga komunidad sa mag-uuma ug katutubo sa kabanikanhan sa takuban sa paglunsad og bokasyunal nga mga pagbansay ug mga proyekto sa panginabuhian. Niadtong Marso, nahuman ang usa ka grupo sa mga sundalo sa kursong konstruksyon sa TESDA. Ipadala ang maong mga sundalo sa hilit nga mga lugar, sama sa Talaingod, aron kunuhay magtudlo og kahanas sa pagkakarpentero sa mga Lumad. Ang mga Lumad ug mag-uuma ang kasagarang ginasugo sa mga yunit-militar sa AFP nga magtukod sa ilang mga detatsment sa sulod o duol sa mga baryo.

Samtang, gilunsad sa AFP ang Kagitingan Run 2019 niadtong Abril 7 sa sulod sa kampus sa University of the Philippines sa Diliman, Quezon City. Ginabawal ang presensya sa mga sundalo sulod sa kampus, subay sa Sotto-Enrile Accord, usa ka kasabutang napadaog sa mga estudyante niadtong panahon sa diktaduryang Marcos.

mong sa kampanyang "persona non grata" sa AFP nga supilon ang mga kagawasan sa katawhan ug babagan ang paggamit sa ilang mga demokratikong katungod nga mag-organisa ug magpadayag og mulo. Target sa mga deklarasyon ang mga "organisasyong maki-Walhon" ug gigamit alang sa kaylap nga pagngalan nga komunista aron himuong ilegal ang unsamang dagway sa mga organisasyong mag-uuma. Kung ginapatuman aron pugnan nga makasulod sa mga baryo ang mga aktibista, organisador o bisan ang mga nagahatag og serbisyo o hinabang, ginalapas sa AFP bisan ang batakang katungod sa bisan kinsa nga moadto sa asa mang bahin sa nasud.

Ginagamit sa AFP ang maong

mga deklarasyon aron ipugos nga ipabilin ang armadong presensya niini sa mga komunidad nga pabugat sa mga tawo, nagabulabog sa kalinaw sa komunidad ug kinabuhi sa mga pamilya, ug paglapas sa mga internasyunal nga protokol nga nagahatag-proteksyon sa mga komunidad sa panahon sa gubat. Sa kamot sa AFP, ang maong mga deklarasyon ang gigamit aron ipahamtang ang abosolutong kontrol pinaagi sa pagtakda kung kinsa ang mamahimo o dili kinahanglan dawaton sa mga komunidad nga ilang ginalangkuban.

Isalikway ang kampanya sa AFP. Sa pagkatinuod, ang pasista, korap ug kriminal nga AFP ang tinuod

"Mini..." sundi sa panid 6

Mga berdugo sa Compostela Valley

GIPATAY SA MGA sundalo sa 71st IB niadtong Abril 15 si Cindy Tirado, 28, usa kuno ka lider sa Bagong Hukbong Bayan (BHB). Nahitabo ang insidente sa Barangay Canocotan, Tagum City, Davao del Norte. Matud sa inahan sa biktima, buhi si Tirado dihang gidakop sa mga sundalo. Human ang grabeng tortyur, gipusil si Tirado sa kinatawo ug sa uban pang bahin sa lawas. Giplantiran sa mga sundalo ug riple ang patay'ng lawas sa biktima isip ebidensya.

Ang walay-kaluoy nga pagpatay kang Tirado ang dugang sa taas nga listahan sa mga krimen sa 71st IB nga gipanguluhan ni Lt. Col. Esteyven Ducusin. Nigrabe ang mga kahiwan niini ilabina dihang gipahamtang ni Rodrigo Duterte ang balaod militar sa Mindanao. Sa nangaging halos usa ka dekada, nahimong notoryus kini nga batalyon sa mga kaso sa pagpatay, pagkidnap ug iligal nga pagaresto sa mga sibilyan sa Compostela Valley ug mga kasikbit-lugar. Siyam nga kaso sa pagpatay, unom ka kaso sa pagkidnap ug iligal nga pagaresto ang direktang gikalambigitan sa maong yunit. Binuhatan usab sa nasangpit nga yunit ang pagshulga sa kinabuhi sa mga residente ilabina sa mga lungsod kung asa grabe ang pagpanggun-ob sa dagkong mina.

Lakip sa nag-unang mga kaso sa Compostela Valley ang pagpatay kang Sunshine Jabinez, 7, niadtong Setyembre 2011 sa Pantukan. Usa pa sa kaso niini ang pagpamusil sa tulo ka bata niadtong Abril 2013 sa Mabini. Namatay si Roque Antivo,

8, samtang grabe nga nasamdang ang iyang igsuon nga si Earl ug uyuan nga si Jeffrey Hernan, parehong 13 anyos ang panuigon. Ginganlan isip "batalyong tigpamatay-og-bata" ang 71st IB.

Lakip usab sa mga walay-kaluoy nga krimen sa 71st IB ang pagaresto ug pagtortyur nilang Janry Mensis ug "Jerry," mga ginagmay'ng minero, niadtong Nobyembre 2017 sa Mawab. Human gipaantus sulod sa siyam ka adlaw, gidala sila sa suok nga lugar ug gidauban. Niadtong Marso, nabalita usab ang pagpamusil sa tulo ka batan-on nga namakay sa Mabini, Compostela Valley.

Human nga gitudlo sa Compostela Valley niadtong 2010, nagsilbing pwersang pangseguridad ang 71st IB sa dagkong mga kumpanya sa mina nga nagaguba sa kinaiyahan ug panginabuhian sa mga residente. Gisumpo niini ang pagsukol sa mga mag-uuma ug ginagmay'ng minero.

Sa kadugayan, nahimong mga tawo na usab ang 71st IB sa dagkong plantasyon, lakip ang Musa-

hamat Farms. Niadtong Marso 8, pinugos nga gipapirma sa 71st IB ang 153 ka myembro sa Musahamat Farm Workers Union aron ipagawas nga nihawa sila. Lakip sa gipapirma ang mga lider sa union, nga gikidnap ug gitortyur sa mga sundalo sa 71st IB usa ka semana adeser niini. Mga elemento usab sa batalyon ang namusil sa kampuhang gitukod sa mga mamumuo niadtong Abril 2016.

Naggikan ang 71st IB sa Central Luzon, ilalom sa 7th ID. Sa panahon sa Oplan Bantay Laya 2, napailalom ang maong yunit sa kumand sa berdugong si Jovito Palparan.

"Mini..," gikan sa panid 5

nga mga *persona non grata* sa mga komunidad sa mag-uuma ug minorya. Ginapabilin nila ang ilang presensya, dili tungod kay aduna silay suporta sa katawhan, kundili tungod kay ginapunting nila ang pusil sa mga tawo. Ginatago nila ang ilang mga pasistang bangkil, apan sa pinakagamay nga lihok sa pagsukol, paspas nga ginahukasan ang pagpakaaron-ingnon ug ginasagpa sa pasistang kabangis ang kinsamang moatbang sa ilang absolutong paghari.

Ang gamay nga porsyento sa mga lokal nga yunit sa guberno nga nag-uyon sa pagduso sa AFP nga ideklara nila nga "persona non grata" ang BHB ang pamatuod nga dili tanan, bisan sa sulod sa burukrasya sa reaksyunaryong estado, ang daling madala sa AFP.

Sayod sila nga ang ingon niining deklarasyon ang nagsilbi lamang nga iskema ni Duterte ug sa AFP nga ipahamtang ang paghari militar sa tibuok nasud. Atubangan sa mga pagpanghadlok ug mga hulga, dili tanang opisyal sa guberno ang andam nga makigsayaw sa nagkadugo nga AFP.

Bata, patay sa mibusikad nga granada sa AFP

Usa ka siyam ka tuig nga bata ang namatay human mibusikad ang granadang gilabay sa usa ka hubog nga sundalo sa 20th IB sa Barangay San Miguel, Las Navas niadtong Abril 17. Nagpalit niadto ang biktima nga si Armando Jay Raymunde sa tindahan atubangan sa balay nga gihimong kampo sa mga sundalo.

Human ang insidente, nagpagawas gilayon og pekeng balita ang 20th IB ug gipasangil ang ilang krimen sa Bagong Hukbong Bayan (BHB). Kini taliwala sa pagpanghimakak sa mga nakasaksi nga silingnan.

Gawas kang Raymunde, lima pa ka sibilyan ang napatay sa mga sundalo. Niadtong Abril 25, alas-4 sa hapon, gipangpusil hangtud mapatay sa mga sundalo si Apolinario “Kap Pining” Lebico, kapitan sa nasangpit nga barangay. Sakay sa habal-habal si Lebico dihang gipamusil sila sa mga lalaki nga nakamotorsiklo duol lang sa opisina sa 20th IB sa Barangay San Jorge sa maong lungsod. Grabe nga nasamdan ang iyang ugangan nga si Dudong Capoquian, ang drayber sa habal-habal. Nakita pa ni Capoquian nga nilahos ang mga suspek sa sulod sa kampo militar.

Pauli niadto si Lebico gikan sa sentro sa Las Navas kung asa siya nangalap og suporta aron mahatagan og hustisya ang pagkapatay sa iyang batang paryente nga si Raymunde. Dugay na nga nahimong aktibo si Lebico sa pagbatok sa militarisasyon sa ilang baryo ug mga kasikbit-nga-lugar. Pila ka higayon na siya nga gipasanginlan sa militar nga tigsuporta sa BHB.

Nagkampo ang mga grupo sa “peace and development” sa 20th IB sa sibilyang mga istruktura sulod sa mga barangay sa Las Navas. Gipanguluhan sila ni 1st Lt. Daniel Salvador Sumawang.

Niining Mayo 6, gipamusil hangtud sa mapatay sa mga sundalo sa 20th IB si Melvin Obiado Cabe, residente sa Sityo Inoman sa Barangay Tagabiran, kung asa adunay namontar nga detatsment sa militar.

Grabe usab nga nasamdan ang anak ni Cabe.

Niadtong Abril 24, alas-9 sa gabii, gipatay usab si Wilmar Calutan, kapitan sa Beri, Calbiga. Samtang gisaulog ang pista sa barangay, niabot ang mga lalaking nakamotorsiklo ug niadto sa balay ni Calutan. Naabtan siya sa sulod sa banyo ug didto siya gipusil. Nailhan sa mga residente nga mga sundalo sa 46th IB ang mga suspek.

Matud sa taga-baryo, human ang ambus sa BHB niadtong Abril 23, gipatawag sa mga sundalo si Calutan. Gipalayas usab sa mga sundalo ang mga residente ug mga bisita gikan sa laing baryo tungod kay aduna kuno silay tawo nga “ihawon.” Tungod sa kahadlok, napugos ang kapin 370 ka residente nga magbakwit.

Sa Negros Occidental niadtong Abril 22, alas-4:30 sa hapon, gipatay sa mga ahente sa estado si Bernadino “Tatay Toto” Patigas, 72, tigpanalipod sa katungod-tawo ug kasamtangang konsehal sa Escalante City.

Sakay sa iyang motorsiklo ang biktima padulong sa sentro sa syudad sa dihang gipara siya sa duha ka lalaki ug gipusil.

Usa si Patigas sa mga nakaluwas sa Escalante Massacre niadtong panahon sa diktaduryang Marcos. Lakip usab siya sa nagtukod ug nahimong pangulong nagtukod sa North Negros Alliance of Human Rights Advocates. Kapin tulo ka dekada siya nga nahimong aktibo sa pagduso sa katungod-tawo.

Niadtong Abril 30, ala-1:40 sa hapon, gipatay sa pagpamusil si Dennis Espano, 28, residente sa Barangay Tinampo, Bulusan, Sorsogon. Namasahero ang biktima sa haywey sa Barangay Pocol sa nasangpit nga

lungsod dihang giharang sila sa upat ka lalaki nga sakay sa duha ka motorsiklo. Duol nga gipamusil sa mga ahente sa estado si Espano nga hinanali niyang gikamatay. Grabe usab nga nasamdan ang duha niya ka pasahero nga silang Lilian Monteo Ug Zoren Furio. Aktibong myembro si Espano sa Anakpawis.

Pagpamig-ot. Tulo ka istap sa Karapatan-Sorsogon ang gisundan sa mga ahente sa paniktik samtang pauli gikan sa ilang opisina niadtong Abril 21, sa may alas-10 sa gabii.

Gitaho nilang Ryan Hubilla, Elzie Aringgo ug Rachele Duave nga gisundan sila sa usa ka motorsiklo ug sakyanang *pick-up* dihang pauli sila gikan sa ilang opisina.

Sa Barangay San Isidro, San Jose Del Monte, Bulacan, gisulod sa mga lalaking nakabonnet ang balay ni Mario Aki niadtong Abril 23 sa gabii. Pila ka adlaw syha niini, gikumpronta sa mga sundalo sa 48th IB si Aki tungod kay myembro siya sa organisasyon sa mag-uuma nga Pinabuklod. Pila ka semana nga ginasamuk-samok sa mga sundalo sa 48th IB ang mga barangay sa San Jose Del Monte.

NAMATAY SA ALTAPRESYON niadtong Abril 19 ang bilanggong pulitikal nga si Franco Romeroso samtang naa sa usa ka ospital sa Batangas City. Nagpatambal siya sa sakit nga *tuberculosis* ug *diabetes*.

Usa si Romeroso sa giilang Morong 43—mga mamumuo sa panglawas nga iligal nga giaresto niadtong 2010 ug gipreso sulod sa 10 ka bulan. Subli nga giaresto si Romeroso niadtong Marso 2015 sa tinumu-tumong mga kaso. Siya ang ikaupat nga bilanggong pulitikal nga namatay ilalum sa rehimeng Duterte.

Adunay 548 ka bilanggong pulitikal karon sa nasud, kung asa dili moubos sa 225 ang giaresto ilalum sa kasamtangang rehimen. AB

Kagrabehon sa kapobrehon, ginatabunan

Pila ka semana ayha ang Pangkalibutang Adlaw sa Pamuo, gipanghinambog sa rehimeng US-Duterte ang estadistika niini sa kapobrehon alang sa unang semestre sa 2018 nga nagapakita nga 21% lang kuno sa populasyon sa nasud (o 23.1 milyong Pilipino) ang kabus.

Timaan kuno kini sa nagalambo nga panginabuhian sa katawhan ug kahimtang sa empleyo sa nasud. Sa pagkatinuod, resulta ang maong konserbatibong tantiya sa pagmanipula sa estadistika aron maingon nga mas gamay ang ihap sa mga kabus. Ginagamit kini nga pasangil karon aron ihikaw sa mga mamumuo ang dugay na nilang panawagan alang sa paigo ug disenteng trabaho ug maka-buhi nga suhol.

Sukad-sukad, nagatakda ug nagagamit ang reaksyunaryong estado og ubos kaayo nga basehan sa kapobrehon. Resulta niini, liboan ka milyong katawhan ang sayop nga giilang wala naglisod.

Sa katapusan niining taho, ang giila lang nga kabus mao kadtong mga indibidwal nga nagapaningkamot nga mabuhi sa P69.87 matag adlaw, o sa P349.7 (o P10, 481 matag bulan) alang sa usa ka pamilyang adunay lima ka myembro. Kulang ang maong kantidad sa 65% sa gibananang P1,004 matag adlaw nga kantidad nga kinahanglan sa pamilya aron disenteng mabuhi.

Sa maong ubos kaayo nga basehanan, P244.57 lang ang gigahin alang sa panginahanglan sa pagkaon sa usa ka pamilya matag adlaw o P48.91 alang sa usa ka indibidwal. Sa aktwal, ang mapalit lang sa maong kantidad mao ang walay sustansyang pagkaon sama sa bulad ug *instant noodles*. Sa usa ka pagtuon sa Center for Women's Resources base sa panginahanglangng sustansya nga gitakda mismo sa gobyerno, mokabat sa P596.50 ang gikinahanglang badyet sa usa ka pamilya alang sa paigo ug sustansyadong pagkaon.

Ang hilabihan ka ubos nga basehanan ang timaan sa walay kompre-

hensibong plano sa rehimen nga tapuson ang nagkagrabeng kapobrehon sa nasud. Gigamit ni Duterte ang gidoktoran nga mga estadistika aron itago ang nagkagrabeng krisis sa ekonomiya.

Sa kasamtangan, mokabat sa 4.5 milyon ang walay trabaho samtang 6.8 milyon usab ang giilang "underemployed" o kulang ang trabaho. Samtang, moabot usab sa 27.8 milyon ang adunay bulnerableng trabaho o kadtong mga kontraktwal ug naa sa impormal nga sector sa pamuo. Dili usab moubos sa pito matag napulo ka Pilipino ang naningkamot nga mabuhi sa P125 matag adlaw.

Atubangan sa grabe pang paghugno sa panginabuhian sa katawhan tukmod sa pagduso sa mga neoliberal ug kontra-katawhan nga mga palisiya sama sa balaod nga TRAIN, kontraktwalisasyon ug paglansang sa suhol sa pinakaubos nga ang-ang, nagadamgo nga mata si Duterte nga mailad ug mapatuo pa niya ang katawhan sa "paglambo" nga pugos nga ginabandera sa iyang mga opisyal sa ekonomiya.

Protestang Mayo Uno

Gipangunahan sa Kilusang Mayo Uno (KMU) ang kaylap nga protesta sa mga mamumuo isip pagsaulog sa Pangkalibutanong Adlaw sa Pamuo niadtong Mayo 1. Gilunsad ang mga panagtipok sa lain-laing bahin sa nasud. Ginapanawagan nila ang pagpataas sa suhol, pagtapos sa kontraktwalisasyon ug gihagit ang ang mga kandidato karong eleksyong *midterm*.

Kapin napulo ka libong mamumuo ang nagmartsa sa Manila aron manawagan nga ipataas ang nasudnong minimum nga suhol ngadto sa

P750. Gipaningil sa mga mamumuo ang rehimeng Duterte sa pagpada-yon sa kontraktwalisasyon ug labaw'ng paggrabe sa ilang kahimtang.

Gihatagag-duot sa protesta ang pagbasura sa paantos nga balaod nga TRAIN ug pagbatikos sa pagsutoy sa presyo sa mga palaliton. Isip pagtapos, gisunog sa mga nagprotesta ang *effigy* ni Duterte sa Mendiola, Manila.

Nidiretso ang grupo sa Liwasang Bonifacio aron makighusa sa Labor Win, usa ka koalisyon sa mga unyon, pederasyon ug organisasyon sa mga mamumuo karong eleksyon.

Sa Timog Katagalugan, gipangunahan sa Pagkakaisa ng mga Manggagawa sa Timog Katagalugan ang protesta sa pila ka libong mamumuo. Pinakadaghan ang nagtipok sa Calamba, Laguna nga sentro sa mga engklabo sa rehiyon. Nagmartsa usab ang mga mamumuo sa Quezon, Rizal, Cavite ug Batangas.

Sa Bicol, liboan ka mga mamumuo ug ilang mga tigsuporta ang nakighusa sa mga protesta nga gipasiugdahan sa KMU-Bicol ug Bayan-Bicol. Gilunsad kini sa mga lungsod sa Naga, Masbate ug Sorsogon ug sa Albay, Camarines Norte, Catanduanes. Gipanawagan nila nga bungkagon ang Regional Tripartite Wage and Productivity Board nga gigamit aron pihigon ang mga mamumuo sa mga rehiyon.

Anaa sa 2,000 ka mamumuo ilalum sa KMU ug Nagkaisa ang nagmartsa sa Davao City. Sa Koronadal City, adunay 500 ka mamumuo usab ang nagtigom. Ayha niini, nagprotesta sila atubangan sa opisina sa Department of Labor and Employment XII sa General Santos City niadtong Abril 29.

Nagprotesta usab ang mga mamumuo sa mga lungsod sa Iloilo, Bacolod ug Cebu. AB

Duterte, hulga sa gawasnong midya

KAUBAN ANG MGA tigpamahayag sa tibuok kalibutan, gidumdum sa mga grupo sa midya ug Pilipinong tigpamahayag ang Internasyunal nga Adlaw sa Kagawasan sa Pagpahayag (World Press Freedom Day) niadtong Mayo 3. Sumala sa mga tigpamahayag, sukad nga makalingkod si Rodrigo Duterte sa poder, prayoridad na niya ang pagpangdaot ug pagpang-intriga sa midya aron itago ang kamatuoran sa iyang gyera kontra-droga ug uban pang paglapas sa katungod-tawo.

Sa milabay'ng duha ka tuig, migrabe ang naagiang pagpamig-ot sa mga tigpamahayag nga nagbutyag ug mga balitang nagabatikos sa iyang pasistang paghari. Gipasakaan og tinumu-tumong kaso ang mga tigpamahayag sa *Rappler*, samtang ginaatake ang mga *website* sa mga grupo sa alternatibong midya aron sila pahilumon. Pinaagi sa mga binayrang “troll”, ginapagawas ni Duterte nga mga terorista ang kin-samang nagabatikos sa iyang administrasyon. Trabaho usab sa mga *troll* ang pagpakaylap og mga bakak ug pekeng balita.

Niining milabay'ng bulan, nagpagawas ang PCIJ og mga taho nga nagabutyag sa dili mapatin-aw nga pagdaku sa bahandi sa pamilyang Duterte. Imbes nga tubagon ang isyu, giatake ni Duterte ang PCIJ ug giakusahang mga binayran ang iyang mga kalaban. Gamit ang iyang kampon nga si Dante Ang sa mantalaang *Manila Times*, gipakaylap niini ang kataw-anang “Oust Duterte Matrix” nga naggi-kan kunuhay sa Office of the President. Subay sa maong *matrix*, lambigit matud pa sa pagpalagpot kang Duterte ang Vera Files, National Union of People's Lawyer (NUPL), *Rappler* ug Philippine Center for Investigative Journalism (PCIJ).

Tungod niini, nikalas ang usa sa mga *editor* sa *Manila Times* nga si Felipe Salvosa II. Gisupak niya ang hukom sa mantalaan nga ipagawas ang *matrix* sa basehanang gikan kini sa buhatan ni Duterte.

Matud niya, makiusa-ka-bahin ang pagpagula sa *matrix* nga walay pagkuha sa pahayag sa mga giaku-

sahang personahe.

Ang “Oust Matrix” maoy tubag ni Duterte ug sa iyang mga payaso sa bidyo sa usa ka gihinganlag “Bikoy” nga nagbutyag sa relasyon sa pamilyang Duterte ug sa suod nga alalay nila nga si Christopher Go sa mga sindikato sa droga. Sa giingong bidyo, gilambigit ni Bikoy si Paulo Duterte, Bong Go ug Manases Carpio, bana ni Sara Duterte, sa gibantugang Davao Group ug sa Quadrangel Group, usa ka sindikato sa droga nga nakabase sab sa Bicol. Kadugayan, nagpaila si Bikoy isip kanhing suluguon sa usa ka sindikato sa droga sa Bicol nga personal nga nagahatud og pondo gikan sa pagbaligya og droga kang Paolo Duterte ug Go.

Alang sa Altermidya, si Duterte ang pinakadakung hulga sa katungod sa gawasnong pamahayag ug pagpadayag. Walay puas niyang ginagamit ang tibuok makinarya sa estado aron atakehon ang mga myembro sa midya nga dili bastabastang nagasunod sa iyang kumpas.

Dugang usab sa National Union of Journalists of the Philippines (NUJP), ang ingon ining pakana maoy nagalatang og kondisyon alang sa hingpit pang mga pagpangatake. Matud niini, ang paglambigit kang Inday Espina Varona, kanhing lider sa NUJP ug *editor* sa *Manila Times*, nga gilistang myembro daw sa NUPL maoy usa pa ka pamatuod sa kabuang sa giingong *matrix*. Panawagan pa sa grupo sa mga kaubang tigpamahayag nga maghisa ug batukan ang unsamang pagsulay'ng pitolon ang ilang han-ay. AB

Writ of amparo ug habeas data pabor sa NUPL, gipagawas sa Korte Suprema

NAGPAGAWAS og kamanduang *writ of amparo* ug *habeas data* ang Korte Suprema pabor sa petisyon sa National Union of People's Lawyer (NUPL) niadtong Mayo 3. Nagpasaka og petisyon ang NUPL niadtong Abril 15 aron ipahunong ang *Red-tagging* ug pagpamig-ot sa rehimeng Duterte ug military sa ilang mga myembro. Subay sa kamanduang *writ of amparo*, gihitagan sa korte si Duterte ug AFP og hangtud Mayo 8 aron ipatin-aw ang ilang hinungdan sa pagpangipit sa mga abugadong nagapanalipod sa katungod-tawo. Subay usab sa kamanduang *habeas data*, obligado si Duterte ug ang AFP nga isumite sa korte ang tanan nilang impormasyon kabahin sa maong mga abogado.

Ang *writ of amparo* usa ka petisyon nga ginapasaka sa mga ginaipit aron pangayuon ang proteksyon sa korte batok sa mga pwersang pangseguridad sa estado. Ang *habeas data* usab nagtumong nga obligahon ang estado nga ihatag sa korte o dauton ang impormasyon batok sa mga ginaipit niini.

Kadungan niini, nagpagawas usab og *writ of kalikasan* ang korte pabor sa mga mangisdaay sa Palawan ug Zambales aron obligahon ang rehimeng Duterte nga panalipdan ang Panatag Shoal, Ayungin Shoal ug Panganiban Reef batok sa konstruksyon og mga pasilidad ug uban pang agresibong aktibidad sa China sa lugar.

Samtang, nagpasaka og laing petisyon alang sa *writ of amparo* ug *habeas data* ang Karapatan, Rural Missionaries of the Philippines ug Gabriela niadtong Mayo 6. Ginaahunong nila sa korte ang pagpangdaut ug malisyosong paglambigit sa ilang mga organisasyon sa Partido Komunista ng Pilipinas ug Bagong Hukbong Bayan. AB

Maghiusa aron panalipdan ang Pantaron!

“MAGHIUSA ARON PANALIPDAN ang Pantaron Range!” ang panawagan sa katawhang Lumad ug mga tigpanalipod sa kinaiyahan sa adlaw sa pagdumdum sa Earth Day niadtong Abril 22. Kusganon nilang gikundena ang nag-ung-ong nga pagpangawkaw sa bahandi sa Pantaron Range sa Mindanao ug pagdaut sa dagkung langyawng korporasyon sa pagmina ug pagtroso sa kinaiyahan.

Ang Pantaron Range adunay gilapdon nga 12, 6000 kwadrado kilometro. Sakop niini ang 1.8 milyong hektarya nga kalasangan nga mutabok sa mga probinsya sa Davao del Norte, Davao del Sur, Bukidnon, Misamis Oriental, Agusan del Norte ug Agusan del Sur. Bahandianon kini sa mga mineral ug rekurso. Nag-una usab kining tinubdan sa tubig sa mga sapa sa Davao, Talamo ug Liboganon.

Sa pamahayag sa PASAKA Confederation of Lumad Organizations, tulo ka kumpanya sa pagmina ang gitugutan sa rehimen nga mag-opereyt sa lugar—ang Pension Mining Corporation, Lianju Mining Corporation ug Philippine Meng Di Mining and Development Corporation. Nakatakda nilang kawkawon ang mineral sa may 17, 000 hektarya sa kalasangan sa Pantaron.

Dugang pa nila, aron hataga’g dalan ang mga kumpanya sa mina,

pugos nga ginapalayas ang mga Lumad sa ilang mga yutang kabilin pinaagi sa militarisasyon. Ginadaot ug ginatawag nga terorista ang mga eskwelahang Lumad aron hataga’g katarungan ang ginahimo nilang mga pagpamatay ug pagpangabuso.

Usa sa nataho sa di pa lang dugay ang pagpanaw ni Datu Kaylo Bontolan tungod sa pagpamomba sa kabukiran sa Kitaotao, Bukidnon.

Binatalyong mga tropa sa militar ang midumog sa mga lungsod nga sakop sa Pantaron. Sukad sa katapusang bahin sa 2018 hangtud sa kasamtangan, dili moubos sa 1,400 sundalo ang gideploy sa Cabanglasan ug San Fernando, Bukidnon. Giatake ug gipailalum sa mga elemento sa 60th IB ang 12 ka komunidad sa utlanan sa Bukidnon, Agusan del Sur ug Davao del Norte. Usa niini nga mga komunidad, ang Sityo Tapayanon nga hingpit nang gipailalum sa AFP sa ilang kontrol. **AB**

Ika-35 nga Adlaw sa Cordillera, gisaulog

SA PAGPANGULO SA Cordillera People’s Alliance (CPA), liboan ang mitambong sa pagsaulog sa ika-35 nga Adlaw sa Cordillera sukad Abril 23-29. Gidumdum kini pinaagi sa mga protesta, porum, konsyerto ug mga kulturahong pasundayag. Nagkahiusa ang mga nasudnong minorya ug mga tigsuporta sa temang “Batukan ang tiraniya! Iasdang ang pulitika sa kausaban ug kaugali-gong paghukom!”

Gidumdum sa mga nitambong ang kamabayanhon ni Macliing Dulag, lider sa tribung Kalinga nga nibatok sa proyektong Chico River Dam sa dikta-durang Marcos. Gipatay si Dulag sa mga sundalo niadtong Abril 24, 1980.

Kapin 3,000 ang nagmartsa sa Benguet niadtong Abril 29. Gisalmutan kini sa mga nasudnong minorya gikan sa Mindanao, Panay, Central Luzon, ug Southern Tagalog. Nitambong usab ang mga tagasuporta gikan sa laing nasud. Nagtapok usab niadtong Abril 27 ang mga myembro sa

CPA sa Mt. Province, Apayao, Ifugao.

Gipangunahan usab sa CPA ang usa ka protesta sa lokasyon sa Chico River Pump Irrigation Project sa Pinucoc, Pinuknuk, Kalinga niadtong Abril 23. Pagka ugma, 1,000 ang nisalmot sa usa ka protesta sa Tabuk City aron batokan ang tiraniya. Niadtong Abril 24 usab, nagmartsa ang mga progresibong organisasyon sa Baguio City ug Bangued, Abra. Samtang, nagsaulog niadtong Abril 21 ang mga katutubo sa Igorot nga nakabase sa Hongkong. **AB**

Hulgang demolisyon sa NBP Compound, gibatokan. Nagpiket atubangan sa Department of Justice niadtong Abril 29 ang mga lumulupyo sa New Bilibid Prison Compound sa Muntinlupa. Gihangyo nila kang Sec. Menardo Guevarra nga pugngan ang demolisyon sa ilang mga panimalay, nga gimando ni Director General Nicanor Faeldon sa Bureau of Corrections.

Gipangunahan sa Kalipunan ng mga Mamamayan na Pinagkaisa sa New Bilibid Prison, Inc. ang maong kalihukan. Maapektuhan sa demolisyon ang anaa sa 30,000 ka mga lumulupyo. Kadaghanan kanila nanimuyo na sa lugar sulod sa 30-40 ka tuig.

Sa Panay, nagpiket ang mga myembro sa Bayan atubangan sa Iloilo City Hall niadtong Abril 26 aron itukmod ang lokal nga gobyerno nga aksyunan ang kakulangan sa tubig sa ilang lugar.

Ika-12 ka tuig nga pagkawala ni Jonas Burgos, gidumdum. Nagtapok sa atubangan sa opisina sa Commission on Human Rights sa Commonwealth Avenue, Quezon City ang mga kapamilya ni Jonas Burgos ug mga tigpanalipod sa katungod-tawo niadtong Abril 26. Pagdumdum kini sa ika-12 ka tuig sukad nga gidagit si Burgos sa mga tawo sa rehimen US-Arroyo. Gikundena nila ang nagapadayon nga kawalay-tulubagon sa nasud ug ang teroristang mga atake sa rehimen Duterte sa katawhan.

Samtang niadtong Abril 27, kadungan sa pagdungog sa kaso nilang Vicente Ladlad ug magtiayong Alberto ug Virginia Villamor sa Quezon City Hall of Justice, nagpiket ang ilang mga kapamilya ug mga tigpanalipod sa katungod-tawo aron ipanawagan ang hinaling pagbuhi sa tulo.

Nagprotesta usab ang mga myembro sa National Federation of Sugar Workers, Kilusang Magbubukid ng Pilipinas ug mga tigpanalipod sa katungod-tawo niadtong Abril 30 sa Northern Negros. **AB**

Karera sa pagpadaghan og armas nukleyar, subling miinit

SIGURADO NGA SUBLING miinit ang karera sa US ug Rusya sa produksyon ug paggamit og armas nukleyar human gianunsyo ni Donald Trump, presidente sa US, ang posibleng pag-atras sa nasud sa Intermediate-Range Nuclear Force Treaty (INF) niadtong Pebrero 2.

Kung idayon ni Trump ang pag-atras, diha-dihang mawad-an og bis sa sa US ang maong tratado sa umaabot nga Hulyo. Gibawal sa INF ang paggamit og mga misayl nga nukleyar ug kumbensiyunal nga adunay katakus nga molupad og distansyang 500 hangtud 5,500 kilometro. Una kining gipirmahan niadtong 1987 sa kanhing lider sa Soviet Union nga si Mikhail Gorbachev ug president sa US nga si Ronald Reagan.

Una nang giatrasan sa US ang tratadong nagabawal sa paggamit og mga misayl nga *ballistic* niadtong 2002. Sa pagkakaran, usa nalang ka tratado, ang New Start nga nagalimita sa paggamit og misayl nga dunay gilay-on ang lupad, ang ginaila sa duha ka nasud. Nakatakda na usab kining repasuhon ug ibasura ni Trump sa 2021.

Karon pa lang, kamulo na ang US sa produksyon og mga bag-ong armas nukleyar aron idugang sa kanhi na niining lapad nga arsenal. Kabahin dinhi ang mga armas nukleyar sa mga submarino niini. Nahitakdang

motubo og bilyun-bilyong kita ang pinakadagkung kumpanyang nagamugna og armas sama sa Boeing, Honeywell International, Lockheed Martin ug Northrop Grumman sa lumbaanan'ng nukleyar. Sa kasamtangan, gunit sa Rusya (kanhing Soviet Union) ug US ang 90% sa armas nukleyar sa tibuok kalibutan.

Sa kalambigit nga balita, nakatakda na usab atrasan sa US ang Arm Trade Treaty, usa ka tratadong nagabawal sa pagbaligya og armas sa mga nasud nga dunay embargo ug kadtong nagagamit niini alang sa henosidyo, mga krimen batok sa katawhan o terorismo. Ang maong tratado gipirmahan sa 101 ka nasud niadtong 2013, lakip ang US, Germany, France ug UK. Sa pag-atras sa tratado, mahimo nang walay limitasyong magbaligya ang US sa mga pasistang nasud sama sa Saudi Arabia, nga ilado sa pagpamomba ug pagpamatay og mga sibilyan sa Yemen, ug sa Pilipinas, bisan dayagan niining ginabatikos ang “gyera sa droga” sa rehimen Duterte. **AB**

Gaza, subling giatake sa Israel

MOKABAT NA SA 19 ka Palestino ang namatay sa mga pagpamomba sa Israel sa kabalayan nga bahin sa Gaza sulod sa duha ka adlaw niining Mayo. Lakip dinhi ang usa ka mabdos ug usa ka upat ka bulang puya. Ang pagpamomba mao ang tubag sa Israel sa pipila ka atake nga gilunsad sa Hamas sa mga pwersang pangseguridad sa Israel. Nahitabo kini taliwala sa negosasyong pangkalinaw tali sa duha ka nasud.

Ayha niini, nagpahigayon og demonstrasyon ang liboan ka mga Palestino duol sa koral palibot sa bahin sa Gaza nga giukopa sa Israel. Ang demonstrasyon mao ang pagdumdum sa anibersaryo sa mga paglihok niadtong miaging tuig kung asa 62 ang gipatay sa mga sundalo sa Israel sa usa lang ka adlaw. Panawagan nila nga ibalik ang mga teritoryong giilog kanila sa Israel niadto pang 1948, kung asa nahitabo ang malukpanong pagpamakwit sa mga Palestino gikan sa ilang mga lugar nga gitawag nilang “Al Nakba” o Ang Disgrasya. **AB**

Ikatulong kudeta batok kang Maduro, pakyas gihapon

SUBLING NAPAKYAS ANG pagsulay'ng kudeta aron palagputon si Nicolas Maduro, presidente sa Venezuela, sa mga pwersang maki-oligarkiya ug maki-US niadtong Abril 29.

Ikatulong pagsulay na kini sa milabay'ng lima ka bulan lamang. Usa ka adlaw ayha niini, nanawagan si Juan Guaido, ang nagdeklara sa kaugalingon isip presidente sa nasud, sa armadong pwersa sa Venezuela nga talikdan si Maduro ug ilunsad ang usa ka kudeta nga magpwesto kaniya isip presidente. Kadungan niini, nanawagan si Guaido og kaylap nga demonstrasyon sa

nasudnong kabisera. Gawas sa pipila ka sundalo, nagpabilin ang suporta sa armadong hukbo sa Venezuela kang Maduro.

Giabangan usab ang mga demonstrasyong gipatawag ni Guaido sa dinagkung paglihok sa mga Venezuelan nga nagasuporta sa lehitimong guberno. Gipangbasol ni Guaido ang pagkapakyas sa mga “napakyas nga saad” sa pipila ka

upisyal militar. Human mapakyas, nanawagan pa si Guaido og dayagang interbensiyong militar gikan sa US. Sa maong panahon, positibo kining gitubag sa Department of Defense sa nasud.

Kabahin ang serye sa mga pagsulay nga pagpalagpot sa pakana sa US nga giilang “Operation Liberty.” Niadtong Mayo 1, sa okasyon sa Internasyunal nga Adlaw sa Pamuo, gipasalamatan ni Maduro ang armadong hukbo ug katawhan sa Venezuela sa ilang baruganan batok sa pagpanginlabot sa US. **AB**